

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83282,Rydygier-Riediger-Ludwik.html>
2021-12-09, 07:40

Rydygier (Riediger) Ludwik

RYDYGIER (RIEDIGER) Ludwik (21 VIII 1850, Dusocin k. Grudziądz - 25 VI 1920, Lwów), chirurg. Syn Karola Riedigera, właściciela folwarku, i Elżbiety z domu König.

Edukację rozpoczął w progimnazjum Collegium Marianum w Pelplinie, w 1859-61 uczęszczał do progimnazjum w Chojnicach. Ostatecznie ukończył w 1869 renomowane Królewskie Gimnazjum Katolickie w Chełmnie. Zamierzał poświęcić się służbie wojskowej, która dawała pewną stabilizację materialną, ale wiązała się z koniecznością zaciągnięcia się do armii państwa zaborczego, co kłóciło się z silnym poczuciem polskości w domu Riedigerów. Dzięki stypendium Tow. Pomocy Naukowej w Chełmnie R. mógł rozpocząć studia medyczne na uniwersytecie w Gryfii (Greifswaldzie). Jego mistrzem był tam K. Hueter, znakomity chirurg, szczególnie znany z operacji stawowych. W czasie tych studiów R. zmienił pisownię swego nazwiska na Rydygier, co było wówczas odważnym manifestem patriotyzmu wobec coraz bardziej brutalnej polityki germanizacyjnej władz pruskich. Jesienią 1872, po zaliczeniu pierwszej grupy egzaminów, R. udał się na dalsze studia do Berlina. Szczególną uwagę poświęcał wówczas chirurgii, położnictwu i ginekologii, schorzeniom oczu. Już na wiosnę 1873 R. znalazł się w Strasburgu, skoncentrował się niemal wyłącznie na chirurgii operacyjnej ogólnej, ginekologicznej i okulistycznej. Jesienią t.r. powrócił do Greifswaldu. W 1873 uzyskał dyplom lekarski, a rozprawę doktorską obronił wiosną 1874. Zaraz po studiach wyjechał do Gdańska, gdzie krótko pracował w Szpitalu Najświętszej Marii Panny. Wkrótce powrócił do Chełmna, gdzie zajął się prywatną praktyką oraz pracą w szpitalu prowadzonym przez Siostry Miłosierdzia. Niebawem udał się do Greifswaldu, by odbyć studia uzupełniające. Otrzymał tam stanowisko asystenta w klinice chirurgicznej. Rozprawę habilitacyjną obronił wiosną 1878 na wydziale lekarskim uniwersytetu w Jenie. Odbył staże; w

Wiedniu, w klinice słynnego T. Billrotha i krótki u J. Kosińskiego. Po powrocie do Chełmna, dzięki możliwościom finansowym żony, otworzył niewielką, nowoczesną prywatną klinikę. W 1881 stanął do konkursu na stanowisko kierownika Katedry Chirurgii UJ w Krakowie, jednak Billroth przeforsował na to stanowisko swojego ucznia J. Mikulicza-Radeckiego. Dopiero kiedy Mikulicz przeniósł się do Królewca, R. w 1887 je otrzymał. Nazwisko R. wiąże się z organizacją w 1889 pierwszego Zjazdu Chirurgów Polskich, co zbiegło się z otwarciem nowego, nowoczesnego gmachu kliniki, czyli tzw. Białej Chirurgii. W 1897 R. został poproszony o stworzenie od podstaw i pokierowanie nową katedrą i kliniką chirurgii na nowo otwartym wydziale lekarskim Uniw. Lwowskiego. Odtąd związał się ze Lwowem. Był dziekanem wydziału lekarskiego, a w roku akademickim 1901/02 rektorem. W 1903 uzyskał tytuł szlachecki. W 1905 Uniw. Karola w Pradze zaproponował R. objęcie tamtejszej katedry i kliniki chirurgii. R. jednak odmówił.

W czasie I wojny światowej kierował szpitalem wojskowym w Brnie. Jesienią 1918 powrócił do Lwowa i walczył w obronie miasta przed Ukraińcami. Włączył się w tworzenie służb medyczno-sanitarnych powstającego WP. Przyjęty do armii w stopniu generała podporucznika, szybko został awansowany na generała brygady. Powierzono mu funkcję konsultanta i naczelnego chirurga Dowództwa „Wschód”. Zmarł nagle.

R. był jednym z najwybitniejszych polskich chirurgów tamtych czasów, pomysłodawcą nowych metod zabiegowych. Rozgłos przyniósł mu wykonany w 1880 po raz pierwszy w Polsce (a drugi na świecie) zabieg wycięcia odźwiernika z powodu raka żołądka. W 1881 R. jako pierwszy w świecie wykonał zabieg resekcji żołądka z powodu zmian wrzodowych. Operacja z 1880 stała się głośna i pozostawała przez dziesięciolecia powodem ostrego sporu o faktyczne pierwszeństwo jej wykonania. Już wówczas bowiem zdawano sobie sprawę z doniosłości tej metody operacyjnej, która do dziś jest obecna w chirurgii zabiegowej. Wszystko wskazuje na to, że po raz pierwszy przeprowadził go w Paryżu w IV 1879 J.-É. Péan, lecz nie sporządził opisu technicznej strony dla tego zabiegu, zadawalając się jedynie ogólnym doniesieniem. R. przygotował swojego pacjenta, miał dokładny plan

postępowania zabiegowego, a samą operację opisał na łamach „Przeglądu Lekarskiego” dnia 11 XII 1880.

Odpowiednie doniesienie w języku niemieckim ukazało się w III 1881. Niestety R. nie odniósł pełnego sukcesu. Chory, który sam zabieg zniósł dobrze, zmarł wkrótce na skutek wstrząsu. Tymczasem Billroth wykonał tę samą operację, stosując inną modyfikację zespolenia żołądkowo-jelitowego po usunięciu odźwiernika i opublikował swoje wyniki w II 1881. Nazwisko wielkiego Billrotha na długie lata przyćmiło nazwisko R., chociaż nie ulega wątpliwości, kto wcześniej dokonał całkowitej resekcji odźwiernika. Dzisiaj w licznych publikacjach, w tym zagranicznych, coraz częściej przypomina się pierwszeństwo R.

W 1884 R. wprowadził nową metodę chirurgicznego leczenia choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy za pomocą zespolenia żołądkowo-jelitowego. Wiele wskazuje na to, że był pierwszym na świecie chirurgiem, który przeprowadził operację pęcherza moczowego, dostając się do niego drogą przez otrzewną. Pierwszy w Polsce wykonał tzw. krwawe nastawienie stawu biodrowego. Opracował również własną metodę operowania wycięwanego pęcherza moczowego. Niestety nie opisał jej nigdy w druku, a jedynie zaprezentował ją publicznie podczas VI Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich w 1891. O jej istocie wiemy dzięki publikacjom jego asystentów, którzy na nią się powoływali. Był też autorem modyfikacji operacyjnego usunięcia raka piersi, opracował również oryginalną metodę usuwania gruczolaka gruczołu krokowego (metoda Rydygiera), którą przedstawił w druku w 1900.

Pamięć o R. jest wciąż żywa, o czym może świadczyć patronowanie ulicom i szpitalom w kilkunastu miastach w Polsce. W Chełmnie wystawiono mu pomnik, tamże – podobnie jak we Wrocławiu – szpital jego imienia znajduje się przy placu (ulicy) jego imienia. W 1897 L. Wyczółkowski namalował *Portret prof. Ludwika Rydygiera z asystentami* (zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie). W Grudziądzu R. patronuje szkole podstawowej.

PSB (S.M. Brzozowski).

T. Cieszyński: *Ludwik Rydygier (1850–1920, [w:] Album chirurgów polskich*, red. W. Rudowski, A. Śródka, Wrocław 1990; J. Kałdowski: *Doktor Ludwik Rydygier 1850–1920*, Chełmno 1985; S. Sokół: *Ludwik Rydygier 1850–1920*, Warszawa 1961, s. 248–251; „Wiadomości Lekarskie” 2002, S. Zwolski, *Ludwik Rydygier (1850–1920) [w:] Zastużeni dla medycyny. Europejczycy związani z polską ziemią/ Distinguished in Their Services to Medicine Europeans from the Polish Soil*, red. J.H. Skalski, R.W. Gryglewski, Poznań 2009, s. 175–181.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)